AUKŠTADVARIS

Asta Gerbutavičiūtė

Žvalgomieji tyrimai Aukštadvaryje

Aukštadvario senojo miesto vietoje (UK 21475), Technikumo g. 1 sklypo P dalyje, ties Vilniaus gatve esančia transporto stotele atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai. Jie vykdyti būsimo informacinio stendo vietoje, kur ištirtas 1 m² ploto šurfas.

Po šurfo paviršių dengusiu velėnos ir juodos žemės povelėniniu sluoksniu fiksuotas supiltinis gruntas su statybinėmis atliekomis. Po juo 40–90 cm gylyje fiksuotas 50 cm storio juodos žemės kultūrinis sluoksnis. Jame aptiktas didelis kiekis XVI–XVII a. buitinės keramikos šukių – neglazūruotos apžiestos keramikos, dekoruotos horizontalių linijų bei įkartėlių ornamentu; žalia glazūra dengtos žiestos keramikos (1 pav.), taip pat keletas puodyninių-dubeninių koklių fragmentų, stiklinės taurelės kojelių ir langų stiklo šukių, geležinio bato apkalo-varlikės dalis bei gyvulių kaulų fragmentų. Po juodos žemės sluoksniu šurfo Š dalyje fiksuotas 5–10 cm storio rusvo molio tarpsluoksnis. Jo apačioje 0,95–1 m gylyje fiksuotas rusvo smėlingo grunto kultūrinis sluoksnis, kurio paviršiuje taip pat aptikta keletas pavienių neglazūruotos apžiestos keramikos šukių, langų stiklo duženų. Rusvo smėlio sluoksnis, kuris siekė 40 cm storį, fiksuotas iki 1,4 m gylio, kuriame pasiektas natūraliai susiformavęs gelsvo smėlio įžemio sluoksnis. Šurfas ištirtas iki 1,5–1,55 m gylio.

Žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu nustatyta, kad po paviršiniu supiltinio grunto sluoksniu 0,4–1,4 m gylyje glūdi 1 m storio archeologiniu požiūriu vertingi juodos žemės bei rusvo grunto kultūriniai sluoksniai, kurie pagal surinktus archeologinius radinius datuojami XVI–XVII a.

1 pav. Kultūriniame sluoksnyje surinkti archeologiniai radiniai. A. Gerbutavičiūtės nuotr.
Fig. 1. Finds collected in the cultural layer.

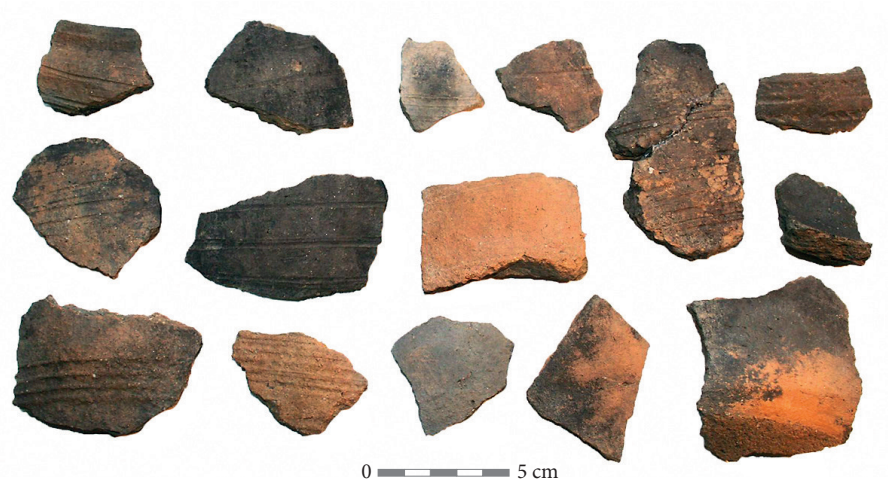

The field evaluation in Aukštadvaris

A 1 m² trial test pit was excavated at Technikumo St. 1 in Aukštadvaris Old Town. It was determined that at a depth of 0.4–1.4 m under the surface fill layer lies archaeologically valuable 1 m thick cultural layers of black earth and brownish soil, which date to the 16th–17th centuries, based on the collected finds (pottery (Fig. 1), stove tiles, and glass).

BIRŽAI

Diana Antropikaitė

Tyrimai Biržų mieste

2013 m. Biržų senojo miesto vietos (UK 3219) teritorijoje, dviračių ir pėsčiųjų tako vietoje vykdyti archeologiniai žvalgymai ir detalieji tyrimai. Biržai pirmą kartą istoriniuose šaltiniuose minimi XV a. pradžioje. Nuo XV a. II pusės vietovė priklausė Radviloms. XVI a. 8 arba 9 dešimtmetyje pradėta pilies statyba. 1586–1587 m. užtvenkti Agluonos ir Apaščios upeliai ir suformuotas Širvėnos ežeras. Remiantis T. Makovskio graviūra, į R nuo pilies teritorijos XVII a. pradžioje dabartinio evangelikų reformatų sklypo vietoje jau stovėjo šios konfesijos atstovams priklausę pastatai ir bažnyčia. Reformatų valda ir jai priklausę statiniai minimi ir vėliau, XVII ir XVIII a. šaltiniuose. 1866–1874 m. pastatyta dabartinė neogotikinio stiliaus bažnyčia. Iki XX a. II pusės reformatų sklypas sumažėjo, dalis pastatų nugriauta. Iki to laiko buvo sunaikintas ir dabartinis J. Bielinio gatvės P dalies užstatymas.

2013 m. darbai vykdyti apie 1800 m ilgio tako ruože, kuris pagal darbų eigą suskirstytas į atkarpas 1–6 bei perkasas 1–2. Palei tako pakraštį iki 70 cm gylio žvalgytos elektros kabelio tranšėjos. Žvalgymai vykdyti palei kairįjį Agluonos upės krantą bei Širvėnos ežero P pakrantėje iki evangelikų reformatų sklypo. Sklypo Š–ŠR dalyse, Širvėnos pakrantėje, apie 78 m ilgio tako ruože iki projektinio gylio atlikti detalieji tyrimai (perkasa 1). Toliau tako vietoje, esamo parko teritorijoje, į R nuo Reformatų gatvės vykdyti žvalgymai. Kitas 46 m ilgio detaliųjų tyrimų plotas buvo į V nuo sklypo J. Bielinio g. 1 (perkasa 2). Toliau žvalgymai vykdyti palei J. Bielinio gatvės P pakraštį ir Apaščios upės pakrantę iki J. Basanavičiaus gatvės.

2013 m. rugsėjį atlikti papildomi tyrimai. Šalia įrengto tako J. Bielinio gatvėje, į P nuo sklypo 1 numatyto nuotekų tinklų vietoje ištirtas šurfas 1 (2 m² dydžio). Neaptikus vertingo sluoksnio, nuotekų tinklų vietoje žvalgyta 12 m ilgio tranšėja. Taip pat prie tako įvairiose vietose žvalgytos 9 kelio ženklų stulpelių vietos. Taigi iš viso 2013 m. žvalgytas apie 4860 m² plotas, tirtas apie 510 m² dydžio plotas.

Širvėnos P pakrantėje, nuo Agluonos žiočių iki sklypo Radvilos g. 6 tako vietoje žvalgyta apie 480 m ilgio ***atkarpa 1***. Po velėna iki 10–30 cm gylio nuo esamo paviršiaus fiksuotas pilkas dirvožemio gruntas, vietomis su gausiomis medžių ir nendrių šaknimis. Jame rasta nedaug XIX–XX a. buitinės ir statybinės keramikos fragmentų, XVII a. koklių fragmentų. Aptikta sagų su Vyčiu, šovinių tūtelių, žiedas su rausvo stiklo akute, XVII–XIX a. monetų (Jono Kazimiero šilingų, Aleksandro III 10 kapeikų), vinių (1: 5, 7, 9 pav.). Ties sklypu Radvilos g. 6 po plonu dirvožemio sluoksniu aptiktas XIX–XX a. akmenų grindinys. Tai greičiausiai buvusi dabartinės Radvilos gatvės tąsa,